

Pokrenuo je projekt Crkve hrvatskih mučenika na Udbini, potakao osnivanje Komisije HBK i BK BiH za hrvatski martirologij...

GRADIMO NOVO DRUŠTVO, DRUKČIJE OD ONOG KOMUNISTIČKOG

Bez dlake na jeziku progovara o trenutnu stanju u kojem se nalazimo, ali i o našoj prošlosti

► Piše: : Krešimir Šego

Naš sugovornik u ovom broju glasila je mons. dr. Mile Bogović, gospičko-senjski biskup i predsjednik komisije HBK i BK BiH za hrvatski martirologij. Uz to što je vrstan biskup i povjesničar, široj je javnosti poznat i kao pokretač i graditelj Crkve hrvatskih mučenika na Udbini.

Poštovani oče biskupe, posljednjih smo mjeseci svjedoci ekshumacije žrtava iz Drugoga svjetskog rata i poraća, primjerice u Tupalama i Vrgorcju. Takvi pothvati izazivaju velike prijepore, ponajprije zbog nepripremljenosti, ali i zbog načina na koji se to čini.

- Kada znamo da bivši udbašji stoji na čelu ustanove koja ima, između ostaloga, zadatak voditi iskapanje komunističkih žrtava u Drugome svjetskom ratu i poraću, jasno je da će se poslovi odrađivati tako da do javnosti što manje dopru podatci ne samo o ubijenima nego, još više, o okolnostima i načinu njihova stradanja. Ne treba se ljutiti na tog čovjeka, nego na politiku ove i bivših vlada. Takav je sada sustav. I ja kažem da je on nakaradan, ali funkcionira.

Zamislimo da se istraga povjeri čovjeku da istraži očeve zločine kako bi sve ostalo »u našoj kući«! Jasno je da će temeljna poruka biti da se okrenemo od prošlosti i gledamo u budućnost. Kada je riječ o ustaškim ili »okupatorovim« zločinima, onda se izvlači ono drugo načelo da zločini nikada ne zastarijevaju! Zato je – po mišljenju sljedbenika Udbe i Partije – bilo potrebno dokinuti Saborsku komisiju za žrtve rata, kao i sličan ured koji je uspostavila HDZ-ova Vlada pri kraju svoga posljednjega mandata na inzistiranje Andrije Hebranga. Koristit će se, dakako, i drugi razlozi kao, primjerice, da se ne uznemirava javnost. U pravilu, javnost se sada

po mogućnosti što više isključuje. Dosta je arhivske građe uništeno, a i ona preostala nastoji se sačuvati od javnosti i istraživača. Kada se sve to uzme u obzir, možemo biti zadovoljni učinjenim jer se ne može osporiti da je i pored svega rečenoga nešto urađeno na otkrivanju komunističkih zločina.

O čemu je riječ kada se govori o nepripremljenosti i nestručnu pristupu, a, s druge strane, o nekoj vrsti tajnog otkopavanja žrtava?

- Ne može se olako predbaciti postojećoj ekipi da je nestručna. Mnogo je toga ista ekipa obavila stručno i profesionalno, u što me mnogi uvjeravaju. Ekipa koja je

korektno obavila iskapanja iz Domovinskoga rata, osposobljena je i za iskapanja iz vremena Drugoga svjetskog rata. Razumljivo je da komunisti, udbaši, imaju drugi odnos prema žrtvama iz Drugoga svjetskog rata i Domovinskoga rata. Tu nastaju teškoće o kojima govorite.

Od stradanja stotina tisuća mučenika u Drugome svjetskom ratu i poraću prošlo je sedam desetljeća, a još se uvijek nije utvrdio njihov točan broj, nisu prikupljeni posmrtni ostatci, nisu pokopani, ne zna se ime i prezime svakoga od njih. Kako je to moguće? Hrvatska je nezavisna već 23 godine pa se na tome moglo slobodno raditi, ili možda ne?

- Da bi se došlo do potpuna broja i do osobnih podataka o svakoj žrtvi, potrebno je pokrenuti popis na razini države, da u tome na svoj način sudjeluju sva državna tijela. Takav popis nije bio poželjan u prijašnjoj državi, a izgleda da bi mnogima i danas smetao. Kod posljednjeg popisa pučanstva u Hrvatskoj Komisija »Justitia et pax« predložila je obrazac za popis žrtava, ali to nije prihvatila ni tadašnja Vlada. Ovih dana čitam knjigu Ivana Kozlice o Markovića jami. Na jednom mjestu Kozlica kaže da su komunisti, odnosno partizani, mislili da će zabetonirati istinu ako zabetoniraju ulaz u jame u koje su bacali zarobljenike. Istina će prije ili kasnije ipak propjevati, makar kroz onu sviralu iz koje su izlazile riječi: »U cara Trajana kozje uši!« Komunističke »kozje uši« proviruju malo-pomalo, iako se dobro skrivaju. Oko svojih »istina« partizani, odnosno komunisti, podi-

goše velike nasipe, ali bujica istine ipak nagriza i probija. Možda i ne bi bilo dobro da se javnost naglo suoči sa svim onim što je »unutar nasipa« jer se mnogi ne bi uspjeli snaći, ali od puta istine nikako se ne smije odustati.

Do devedesetih godina prošloga stoljeća o hrvatskim se žrtvama moglo govoriti samo potajno, a oni koji su se usudili pisati o tome bili su progonjeni, a njihova djela zabranjivana. No, sudeći po dosad učinjenu, čini se da nije puno postignuto ni nakon tog komunističkog vremena?

- Dugo smo živjeli u društvu u kojem se nije smjelo spomenuti komunistički zločin jer se zločinom smatrao govor o tim zločinima. Trebalo je stvoriti što bolju sliku o pobjednicima, a što lošiju o poraženima. Ta slika pravljena je na krivim pretpostavkama i samo se na njima može održati. Na žalost, mnogo ih je koji i dalje žele očuvati tu krivu sliku i iz istih razloga nastoje omesti prikupljanje istinitih podataka. Rekli bismo da je razlog razumljiv, ali štetan i žalostan. Ta je slika građena na polazištima koja se ne mogu braniti ni u kakvoj demokraciji: na pravu na mržnju, laž i nasilje. Ta si je »prava« izborila još Francuska revolucija. Ne može se nijekati da se ona izborila i za neka ljudska prava koja znače istinski napredak, ali zbog tih negativnih »prava« suvremena je civilizacija usmjerena prema katastrofama

kao što su bila dva svjetska rata. Ta prava sebi prisvaja i komunistički pokret u svim zemljama. On bez tih »prava« jednostavno ne može opstati i urušio se kada se njima nije mogao koristiti. Ako se ta prava ospore, kako se može održati građevina koja je to smatrala dopuštenim građevnim materijalom?

U čemu vidite glavne razloge da se nije više postiglo?

- Upravo u tome što sam maloprije rekao. Istina je da i nas zahvaća zaraza mržnje, laži i nasilja jer smo svi mi skloni grijehu. No, jedno je osjećati u sebi tu sklonosti i boriti se protiv nje, katkada uspješno, katkada neuspješno, a drugo je smatrati da imamo pravo na

mržnju, laž i nasilje. I u Isusovo je vrijeme bilo i jednih i drugih. Oni koji su grijeshili, ali su se borili protiv tih svojih slabosti, bili su ona skupina koja se okupljala oko Isusa i s kojima se i on rado družio. Oni, pak, koji su držali da imaju pravo na mržnju, laž i nasilje, ti su Isusa pratili samo da bi ga uhvatili u riječi i optužili ga. To su oni »vrebači«, preteče današnjih udbaša. S njima se Isus nije volio družiti i na toj je relaciji često zaiskrilo.

Možemo reći da smo nakon 1945. živjeli u državi u kojoj je vodeća klasa smatrala da zbog »viših ciljeva« ima pravo na mržnju, laž i nasilje. Ta prava prisvajala su sebi sva »revolucionarna« društva. Istina, nije se ta država u izgradnji društva služila samo

Država u kojoj smo živjeli prisvajala si je pravo na istinu. Zbog toga nismo mogli javno govoriti o svojim žrtvama i mučenicima, bilo je to strogo zabranjeno. S druge strane, oni su nemilosrdno širili tu »svoju istinu«.

tim »pravima«, ali se služila i njima. Stvorila je oko sebe sigurnosne mehanizme, nasipe, koji su novim mržnjama, lažima i nasiljem štitili takav sustav. Jasno je da u današnjem kakvu-takvu demokratskome preispitivanju nadiranjem kroz javnost pravoga vrijednosnoga sustava, koji se temelji na ljubavi, istini i nenasilju, pucaju nasipi oko tako stvorene slike društva. Ali svi osjećamo koliko su ti nasipi jaki. Još je danas moguće da udbaš tuži biskupa, da se bez obrazlaganja najavljuje kako se ne će dopustiti mijenjanje povijesti, da se otkazuje pokroviteljstvo Hrvatskog sabora nad Bleiburgom, a istodobno cijeli državni vrh ide u Jasenovac... Još

novcu ubijani ljudi nakon uspostave komunističke vlasti. Očit je otpor tom prodoru istine. Također, jasno je da se Pavle Vranican spustio u Šaranovu jamu u Jadovnu i da ondje nije našao nikakve ljudske kosti, ali se Đuri Zatezalu to ne sviđa jer treba očuvati staru sliku koju je stvorio uz pomoć Partije. On ne će tražiti nekoga tko bi provjerio istinitost Vranicanovih riječi, nego će tražiti onoga koji se ne će spuštati u jamu, a i dalje će proizvoditi laži. Ipak, i ti će nasipi oko slike komunističkoga društva morati popustiti pod udarom istine.

Ne bi bilo dobro kada bismo se borili za to da se danas protivnicima komunista osiguraju prava

kao: »Sad ti trči za mnom!« Hoću time reći kako je ludo misliti da je došao red na nekoga da uzme sjekiru i goni drugoga. Treba graditi društvo na dobroti, istini i nenasilju, bez obzira na to kakvo bilo ono prijašnje.

HBK i BK BiH osnovala su Komisiju za hrvatski martirologij. Koje su zadaće dotične Komisije i što je do sada ostvareno?

- Komisija je tijelo HBK i BK BiH za istraživanje mučeničkih tragova na hrvatskom prostoru i širi štovanje prema hrvatskim mučenicima. Osnovana je na poticaj pape Ivana Pavla II. da svaki narod popiše svoje mučenike i da s poštovanjem, i štovanjem, gaji sjećanje na njih.

Komisija surađuje s postulaturnama i vicepostulaturnama koje rade na proglašenju hrvatskih žrtava svetima ili blaženima. Suraduje sa svim ustanovama i pojedincima koji se bave istraživanjem žrtava na našim prostorima. U tu svrhu organizira znanstvene skupove, tribine i predavanja. Komisija ima svoje glasilo *Hrvatska vjernost*, a održana su i dva znanstvena skupa. S prvog skupa o komunističkim zločinima iz Drugoga svjetskog rata i poraća već je objavljen zbornik radova. Osobno sam išao u svako biskupijsko sjedište Hrvatske te Bosne i Hercegovine i predstavio taj zbornik. Uz mene su bili stručnjaci i članovi Komisije za hrvatski martirologij. Nije nam cilj otkrivati zloću mučitelja, nego posvijestiti narodu da izrazi svoje poštovanje svim žrtvama.

Kao voditelj ove Komisije, na koje poteškoće najčešće nailazite?

Mladež ispred Crkve hrvatskih mučenika na Udbini za čiju je izgradnju najzaslužniji biskup Mile Bogović

danas naša država financira projekte koji brane prodor istine u lažnu sliku naše prošlosti. Svatko se zanima za tu problematiku može doći do podataka da na jasenovačkom popisu žrtava ima mnogo onih koji su preživjeli taj logor ili su poginuli negdje drugdje. Danas znamo i da su u Jase-

koja su oni imali do 1991. Kažu da je iz neke umobolnice pobjegao bolesnik, uhvatio sjekiru te nastao trčati za prvim prolaznikom. Prolaznik je trčao i bježao, ali je iznemogao i pao čekajući kada će ga progonitelj zatući. Međutim, on je tog siromaha potapšao po ramenu, pružio mu sjekiru i re-

- Ljude je teško uvjeriti u potrebu da se pokrene govor o onome o čemu smo do sada trebali šutjeti. Neki kažu da ne treba otvarati rane i kvariti odnose s drugima...

Ostvaruje li se odluka da se popis žrtava iz Drugog svjetskog rata i poraća napravi na razini svake biskupije i je li postavljen rok za taj iznimno važan posao?

- Nije! Gospićko-senjska biskupija nastojat će napraviti uzorak pa da i drugi vide kako bi se to moglo kod njih učiniti.

Kad je Komisija za hrvatski martirologij preuzela obvezu da u dogledno vrijeme popiše sve katoličke žrtve Drugog svjetskog rata i poraća, uz potporu obiju konferencija, naglasila je da je to potrebno ponajprije jer stradali zaslužuju da im se očuva spomen. Budući da je država odustala od popisa, a brojem žrtava stalno se manipulira, Komisija smatra žurnim popisati sve katoličke žrtve Drugoga svjetskog rata i poraća kako bi se onda između njih moglo izdvojiti one koje imaju znakove mučeništva (*fama sanctitatis*). U dosadašnjim popisima postoji kategorija vjere, ali nema biskupija i župa. Koristeći dosadašnje popise, Komisija preuzima obvezu popisati sve stradale katolike u Drugome svjetskom ratu i poraću koje će prilagoditi popisu biskupija i župa.

Svaka biskupija, odnosno nadbiskupija, ima svoje povjerenstvo na čelu s povjerenikom kojega

Crkva unatoč svim poteškoćama nije ostajala po strani. U najnovije vrijeme sustavno se skrbi o tome da se istraže sve žrtve iz naše prošlosti, da se pronađu primjeri mučeništva i da naše društvo počne počivati na zdravim temeljima.

imenuje nadležni biskup ili nadbiskup. Zadaća (nad-) biskupijskog povjerenstva je upoznati se s postojećom bazom podataka iz središnje tehničke službe, postojeće podatke rasporediti po župama, izbaciti iz baze podataka dvostruke ili višestruke upise istih osoba te prikupiti literaturu i građu o poznatim popisima koji nisu uvedeni u središnju bazu podataka.

Kada se dovrše radovi oko unošenja podataka i utvrdi njihova točnost i povijesna istinitost, stavit će se preko interneta na uvid svim zainteresiranima kako bi mogli dostaviti ispravke i dopune. Valja provjeriti jesu li iskorišteni svi lokalni žrtvoslovi.

Mislite li da se toliki trud isplati, da je on potreban i da se time treba baviti jedna crkvena ustanova?

- Komisija HBK i BK BiH preuzela je obvezu da u dogledno vrijeme popiše sve katoličke žrtve Drugoga svjetskog rata i poraća jer takav popis još nije napravljen, a država je odustala od njega jer se manipulira brojem žrtava, jer stradali zaslužuju da im se sačuva spomen, jer je među njima bilo pravih mučenika na što nas je pozvao i papa Ivan Pavao II.

Od današnjega naraštaja očekuje se da izvuče iz zaborava i digne na razinu sjećanja istinu o našim stradalnicima. Pritom treba baratati istinitim podacima, a onda to možemo tražiti i od drugih. Od koga se treba očekivati više razumijevanja i osjetljivosti za

stradale ako ne od Crkve? Prema pismima (neka je objavio *Hrvatski tjednik*, 28. kolovoza 2013.) vidi se da je bilo mnoštvo mučeničkih umiranja. Nisu to rijetkosti.

Do sada je bilo više pokušaja popisivanja žrtava Drugoga svjetskog rata i poraća, ali nijedan nije doveden do kraja. Komisija posjeduje popis Saborske komisije za žrtve (1991. – 1999.) i još jedan popis u koji su unošeni podatci do 2008. Također, postoje objavljeni i neobjavljeni žrtvoslovi pojedinih područja, dobrim dijelom očuvani, ali neuvedeni u spomenute baze podataka.

U dosadašnjim popisima postoji kategorija vjere, ali ne biskupija i župa. Po biskupijama se popis može obaviti u središtu, a po župama unutar biskupija. Još ima po mjestima dosta učinjenih popisa koji nisu dostavljeni Komisiji jer je ona u međuvremenu ukinuta.

Kod skupljanja podataka o stradalima treba napose ispitati i zabilježiti izraze vjerničkog (mučeničkog) umiranja gdje je god to moguće. Na taj ćemo način dobiti gradivo za eventualni postupak skupnog proglašenja mučenika.

Koliko na obradu ove teme utječe ljudski zaborav kao i sve manji broj živih svjedoka? Poznato je, naime, da su nestala i cijela sela ili, pak, cijele obitelji. U nekim već objavljenim žrtvoslovima, čak na razini župe, vidljivo je da neke žrtve nisu upisane jer ih se nije imao tko sjetiti!

- To pokazuje da je riječ o zaista tešku poslu. Što idemo dalje sve je teže, ali ne pokrenemo li se sada, bit će još teže, da ne kažem nemoguće.

Teško je oteti se dojmu da je istraživanje grobišta, utvrđivanje broja mučenika, njihova identifikacija i dostojanstven pokop još uvijek tema od koje se zazire. Što je dovelo do toga i zar je moguće da i dandanas pojedini svjedoci, vjerojatno zbog osjećaja straha, žele ostati anonimni? Je li moguće da je strah toliko duboko usađen u ljudsko srce?

- Reče mi jedan djelatnik za vrijeme iskapanja žrtava u Gračanima da je među ljudima takav strah da ga se može napipati. U narodu vlada osjećaj da Udba još nije bivša. Tek kad je ljudima došao župnik i rekao da imaju povjerenje u izvoditelje poslova, kada im je rečeno da je u Glavnom odboru ureda koji provodi iskapanja i jedan biskup (riječ je o sada dokinutu uredu), ljudi su se otvorili, ali je i dalje bio primjetljiv neki oprez. Sjećaju se vremena kada se držalo da je zločin govoriti o komunističkim zločinima. Glede današnjih iskapanja naša Komisija može samo savjetovati jer je za rad na terenu potrebno dopuštenje i novčana potpora državnih ustanova. To sada može samo izvoditi Ured za nestale i zatočene Ministarstva branitelja na čelu s Ivanom Grujićem, bivšim udbašem.

Na žrtve Drugoga svjetskog rata i poraća još se uvijek gleda s ideoloških motrišta. Jedne su, da tako kažemo, svete, a druge su nešto što se dogodilo

slučajno, iako ih je na stotine tisuća. Ima li nade da će ta ideološka motrišta nestati?

- To nam je teoretski danas sasvim jasno, ali jasno nam je, također, da još ima onih, i Hrvata, koji drže da su zločini NDH toliko veliki da čine shvatljivima sva zlodjela komunistička! Zato i dalje napuhuju prve, a umanjuju druge.

U našim su medijima puno više zastupljeniji povjesničari koji se bave antifazišmom, komunizmom i sličnim temama nego povjesničari koji objektivno nastoje govoriti o svemu što se na našim prostorima dogodilo. Kako netko, a u službi ideologije, može nijekati nešto što se bje-lodano dogodilo?

- Ako se drukčije nije smjelo ni govoriti ni pisati, a kamoli u školama i na fakultetima poučavati, jasno je da su pomaci teški. Primjerice, u katoličku školu dobijete profesora povijesti ili filozofije, a obojica su svoju izobrazbu stekli slušajući marksizmom indoktrinirane profesore. Trebamo biti svjesni da mora proteći neko vrijeme od razdoblja komunističke vladavine. Jedan Mađar je nakon odlaska ruske vojske iz Mađarske rekao: »Jest, Rusi su otišli iz Mađarske, ali ostali su u nama.« Tako možemo reći da je komunizam pao kao sustav, ali dugo će živjeti u onima koji su rasli u njemu.

Kao povjesničar, bili ste u prilici istraživati uzroke ljudskog zla. Proučavajući ono što

se događalo u Drugome svjetskom ratu i poraću u Hrvatskoj i BiH, jeste li došli do tih uzroka? Kako je moguće da je na tisuće ljudi, ne samo vojnika nego i žena i djece, ubijeno na jednome mjestu, u jednome danu, da su zakopani bez oznake mjesta stradanja? Koja mržnja, odnosno ideologija, to može činiti?

- Može ona mržnja koja ima potporu u sili. Nije to bila reakcija zbog trenutnog raspoloženja, nego dugo planiran zločin. Treba voditi računa da su se na našim prostorima nadopunjavali i surađivali velikosrpski nacionalizam i komunizam. O Hrvatima i njihovoj državi slično su mislili i Marks i Garašanin. Živjeli su u isto vrijeme! I sada vidimo kako su povezani njihovi sljedbenici kada je riječ o samostalnoj hrvatskoj državi. Oni su držali zajedno i »prvu pušku« u Srbu 27. srpnja 1941. Treba znati da je bio raširen kult »prve puške«. Kada sam daleke 1966. išao s don Antom Škobaljom tražiti stečke u Mogo-rić u Lici, reče nam ondje jedan seljak da se ne treba mučiti jer oni imaju čovjeka koji sve zna. Zamolili smo ga da ga dovede. Došao je uo, stao pred nas, zategnuo kravatu, nakašljao se i počeo: »Ovdje je prva puška pukla...!« Začudio se kad smo ga prekinuli i zamolili da nam kaže nešto prije te puške. Bio je jako iznenađen jer je dotad ta njegova recitacija uvijek bila dobro prihvaćena. Mještani jedinog sela ili gradića hvalili su se prvom puškom kao u srednjem vijeku moćima svetih.

A prva puška u Srbu bila je jako otrovna. O tome sam razmišljao i ovih dana kad sam se penjao pola sata na jedno brdo

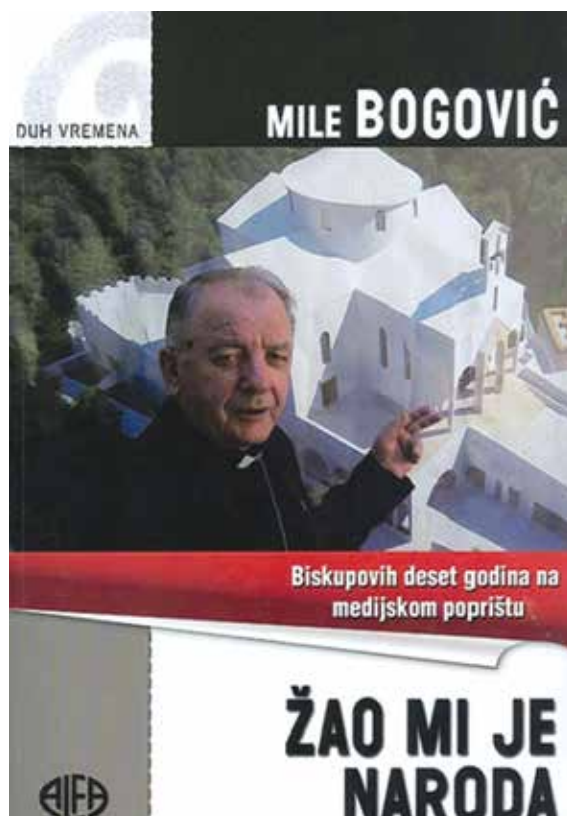
po strminama i bespućima. Na vrhu je bila jama s veoma uskim otvorom. Prema toj jami, nakon te »prve puške« u Srbu 27. srpnja 1941., vodili su Hrvate katolike iz sela Brotnja, starosti od 3 do 82 godine, da ih proguraju žive kroz to usko grlo i bace u provaliju. Rame uz rame jurišali su na Hrvate i katolike i komunisti i četnici. Uvjeren sam da to pobratimstvo ne raste ni iz pravoslavlja ni iz osjećaja srpskoga naroda, ali je stvorena takva politika koja pritišće vjeru i narod i nije se lako osloboditi tog obruča.

A što se može govoriti o duševnom, odnosno psihičkom zdravlju jednog naroda ako su njegovi brojni pripadnici bili spremni to činiti i nastaviti živjeti?

- Opasno je prelaziti na narod kao cjelinu. Objavio sam knjigu pod naslovom *Žao mi je naroda!* Nisam mislio samo na jedan nego na svaki narod. Ovisi o tome tko sjeda na Mojsijeve stolice, na predvodničke stolice (usp. *Mt* 23, 2-12), jesu li one dugo namijenjene određenu tipu vođa... Dakako, i narod pada pod utjecaj načina njihova djelovanja.

Razgovaramo za glasilo Vicepostulature postupka mučeništva »Fra Leo Petrović i 65 subrača« pa Vas, oče biskupe, molim da nam kažete što smatrate da je bit zločina koji se dogodio na hercegovačkim prostorima, između ostaloga i nad 66 franjevacu?

- Već spomenuti spremnici mržnje kretali su 1944. prema Širokome Brijegu. Plodovi su slični onima u Brotnji. Kako reče Ivan Kozlica, u to je vrijeme već razrađena strategija kako se treba obračunati s »nazadnim i protiv-

ničkim elementima« i osigurati »revolucionarne tekovine«. Treba shvatiti bit revolucije: oni su dali na znanje što je dobro, a što je zlo. One koji se tome protive, treba ukloniti. Ono što treba više puta ponoviti jest da ti ljudi drže da imaju pravo na laž, na mržnju i na nasilje. Druge koji to ne shvaćaju, treba preodgojiti. Kod nas se dogodilo dodatno zlo. Revolucionari su imali saveznike u onima koji su nijekali hrvatsku državu i hrvatski narod po logici da je neprijatelj moga neprijatelja moj prijatelj i saveznik.

Zemlja smo mučenika, a imamo i Crkvu hrvatskih mučenika na Udbini, čiju ste gradnju potaknuli i vodili. I sav ovaj govor, rekao bih, utkan je u tu namisao. Što nama današnjima govore naši mučenici? I kako bi se, po Vašem mišljenju, trebao danas vladati hrvatski narod?

- Moramo dobro paziti da sebi ne prisvajamo nešto što kod drugoga osuđujemo: laž, mržnju i nasilje. Treba tražiti istinu i spasiti povijest da u javnost dopre onakva kakva je bila. Mi nemamo pravo stvarati nasipe ili zatvoriti istinu o djelima hrvatske države i Hrvata. Nadasve je važno da u spašavanju povijesti na prvo mjesto stavimo spašavanje istine o žrtvama. Jedino polazeći od žrtava možemo doći do opraštanja i pomirenja sa svima. Isusovi učenici nisu gradili zajedništvo na mržnji prema Isusovim neprijateljima, nego na poštivanju i čašćenju Isusove žrtve. Žrtva je u središtu glavnog kršćanskog okupljanja – mise. Jednako se može reći i za hrvatsko zajedništvo: ne će se ono ojačati ako raspirujemo mržnju prema onima koji su nam činili zlo, nego ako gradimo zajedništvo na žrtvama koje su stradale. Neprijateljima se treba baviti samo toliko koliko je potrebno za razumijevanje veličine žrtve. Dakako, to govorim kao svećenik i kršćanin. To stoji u pozadini izgradnje Crkve hrvatskih mučenika. Nikome ne pada na pamet osporiti povijesnoj struci da upozna zlu narav zločinaca. ✍

Dekret pape Urbana VIII.

U skladu s dekretom pape Urbana VIII. i uredbom II. vat. sabora izjavljujemo da ne želimo preteći sud Crkve kome se potpuno podvrgavamo. Riječi »mučenik«, »mučeništvo«, »čudesa« i slično imaju u ovom glasilu samo vrijednost ljudskog svjedočenja.

STOPAMA POBIJENIH

glasilo Vicepostulature postupka mučeništva
»fra Leo Petrović i 65 subrača«, VII., 2 (13),
Široki Brijeg, 2014., srpanj – prosinac, 2014.

Glavni i odgovorni urednik:
fra Miljenko Stojić, vicepostulator

Lektura i korektura:
Zdenka Leženić

Adresa:
BiH: Kard. Stepinca 14,
88220 Široki Brijeg
HR: Humac 1, p. p. 1, 20352 Vid

Veza:
tel.: (039) 700-325
faks: (039) 700-326
e-pošta: mostar@pobijeni.info
internet: www.pobijeni.info

Grafički prijelom i tisak:
FRAM-ZIRAL, Mostar

Glasilu izlazi polugodišnje:
siječanj i srpanj

Stare brojeve, osim ovoga posljednjeg, možete u pdf obliku preuzeti sa stranica portala pobijeni.info u poglavlju Izdavaštvo.

Cijena pojedinog primjerka:
3 KM; 12 KN; 3,75 EUR; 4,25 CHF;
6,50 USD; 6,50 CAD

Godišnja pretplata (s poštarinom):
BiH 7,5 KM; RH 33 KN; EU 7,5 EUR;
CH 8,50 CHF; SAD 13 USD; Canada
13 CAD

Slanje pretplate, dobrovoljnih priloga... (s naznakom za Vicepostulaturu i nakanu):

a) poštanskom uputnicom
b) UniCredit Bank d.d. Mostar, poslovna Ljubuški:

žiro-račun (BiH): 3381602276649744
devizni račun (inozemstvo):
IBAN: BA393381604876650839
SWIFT: UNCRBA22

ISSN: 1840-3808

RIJEČ UREDNIKA

fra Miljenko Stojić

Dragi čitatelji!

Kriza u svijetu raste, u hrvatskom društvu je opći rasap, ali mi smo i dalje s vama. Ne slušamo prigovore da se trebamo konačno »okaniti kostiju«. Rado bismo to učinili, jer lakše je sjediti u hladovini nego li crnčiti, međutim, tko će nastaviti? Očito malobrojni. Zapravo, stvarna je namjera zaustaviti započeto. E, ne će ići. »Kosti« nam priopćavaju istinu, onu istinu koju su nastojali i nastoje što bolje skriti. Nije to ni po Božjim ni po demokratskim namislima, stoga zahvaljujemo svima koji su kroz proteklo vrijeme zajedno s nama tragali za našima pobijenima, otkrivali njihova posljednja počivališta, način ubijanja, njihovo ime i prezime. Oni više nisu brojke, »društvene štetočine«, sada su ljudi. Trenutna neokomunistička hrvatska vlast ne haje za to. Oni nikada nisu tragali za istinom, oni su nastojali »stvoriti« svoju istinu. Svjestan čovjek nikada im se nije i nikada im se ne će prikloniti. Tražit će ona područja gdje istina stoji na prvom mjestu.

Ovo su misli koje su mi padale na pamet dok smo početkom godine pokapali dvojicu identificiranih ubijenih hercegovačka franjevca. S njima je ubijeno još 26 osoba, najvjerojatnije civila jer DNK analiza svih tijela nije dala potvrđan ishod. Ubili su ih u Ljubuškom, gdje su komunisti imali veliku tamnicu. Na žalost, nisu jedini. Komunisti su revno smicali sve one za koje su posumnjali da bi im mogli biti kakva smetnja u učvršćivanju vlasti. Sudjelovali su u svemu, kako domaći, tako i oni došli sa strane. Kasnije su za sve nagrađeni društvenim povlasti-

cama. Obitelji ubijenih dobiše, pak, progon. Partija nije opraštala. Mogao si se spasiti samo ako si im prišao i postao jednak njima. Na taj se način stvaralo duboko pokvareno društvo, društvo koje nije odisalo ni Božjim ni ljudskim zasadama. »Bilo i ne ponovilo se«, rekao bi puk.

Očito je da nam je stvarati takvo društvo u kojem će komunističke namisli biti odstranjene, društvo u kojem ne će biti totalitarizma bilo koje vrste. Ni divlji i raspojasani kapitalizam nije, naime, ništa bolji od komunizma. Oni su potpuno ista priča. Nama treba društvo u kojemu će se cijeniti mučeništvo, oni koji su pali nevini ili su nevini progonjeni za svoje i naše velike ideale. Primjera oko nas, na žalost, ima bezbroj pa čak i u ove današnje, »suvremene« dane, kako im vole tepati. Zlo nastoji uznemiravati dobrog čovjeka. Jer, ako mučeništvo i mučenici zabljesnu u našoj sredini, što će biti sa zlom? Ukazat će se njegovo pravo lice i nitko više ne će ići za njim. Zbog toga određeni mediji pomno paze da se to ne bi dogodilo. Neprestano proizvode prividnu stvarnost, neprestano nam lažu. Sami smo krivi kad im to dopuštamo.

Hoće li zaista mučeništvo postati ona mudrost koja će nas voditi ili ćemo si dopustiti hod starim, prašnjavim stazama? Naši pobijeni, naš blaženi kardinal Alojzije Stepinac, svi naši mučenici kroz povijest pozivaju nas da se uozbiljimo. Pobjeda je s njima, a ne s umišljenim veličinama.

Mir i dobro!

IZ SADRŽAJA

Iz ljetopisa	4	Glas o znakovima	40
Podsjetnik	20	Pobijeni	42
Povijesne okolnosti	29	Odjek u umjetnosti	47
Povjerenstva	33	Nagradni natječaj	51
Istraživanja	34	Razgovor	54
Glas o mučeništvu	39		